

-
10. Pogorelyj, D. E., Fesenko, V. Ju., & Filippov, K. V. (2008). Politologicheskij slovar'-spravochnik [Political science Dictionary]. Rostov n/D: Nauka-Spektr [in Russian].
  11. Mel'vil', A. Ju. et. al. (2008). Politologija [Political science]. Moscow: Prospekt [in Russian].
  12. Friedrich, C. J., & Brzezinski, Zb. K. (1965). Totalitarian dictatorship and autocracy. Cambridge (Mass.): Harvard University Press [in English].
  13. Platon. (2000). Derzhava [Derzhava]. (D. Koval', Trans). Kyiv: Osnovy. Retrieved from <http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/Derzhava.compressed.pdf> (data zvernennja 15.12.2019) [in Ukrainian].
  14. Bauman, Z. (2000). From Pilgrim to Tourist – or a Short History of Identity: Questions of Cultural Identity. London [in English].
  15. Gjelbrejt, Dzh. K. (2008). *Novoe industrial'noe obshhestvo: Antologija ekonomicheskoy mysli* [New Industrial Society: Anthology of Economic Thought]. Moscow: Jeksmo [in Russian].
  16. Sorokin, P. A. (1992). *Chelovek. Civilizacija. Obshhestvo* [Human. Civilization. Society]. (Trans). Moscow: Politizdat [in Russian].
  17. Asmus, V. F. (1999). *Antichnaja filosofija* [Antique philosophy]. (3rd ed.). Moscow: Vyssh. Shk [in Russian].
  18. Gudkov, L. (2018). Vtorichnyj, ili vozvratnyj, totalitarizm [Secondary, or returnable totalitarianism]. *Vestnik obshhestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii – Journal of Public Opinion. Data. Analysis. Discussions*, 3-4, ijul'-dekabr', 207-261 [in Russian].
  19. Rudoj, P. I. (2017). Svjaz' politicheskikh idej Platona i totalitarnyh rezhimov [The Connection of the Political Ideas of Plato and Totalitarian Regimes]. *Mezhdunarodnyj zhurnal gumanitarnyh i estestvennyh nauk – International Journal of Humanities and Natural Sciences*, 6. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/svyaz-politicheskikh-idej-platona-i-totalitarnyh-rezhimov> (data zvernennja: 27.12.2019) [in Russian].

УДК 123.1:159.923.2

DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(129\)06](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(129)06)

КРАВЧЕНКО Алла,

д. філос. н., доцент, професор кафедри філософії, соціології та політології
Київського національного торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

E-mail: a.kravchenko@knute.edu.ua

ORCID: 0000-0001-8429-2183

ЕКЗИСТЕНЦІЯ СВОБОДИ ОСОБИСТОСТІ В ПАРАДИГМІ ЕТОСУ ВЛАСНОСТІ

Досліджено проблему власності як умову розвитку цивілізації і свободи людини. Встановлено, що право власності робить людей відповідальними за свої дії у сфері соціально-економічної, політичної і культурної діяльності, а суспільство, засноване на приватній власності, розвивається шляхом інституціоналізації справедливості. Доведено, що власність існує в єдності з основними характеристиками життя людини – правом, політикою, економікою, через які відбувається процес усвідомлення людиною свого "Я" відносно інших.

Ключові слова: власність, право, свобода, особистість, екзистенція, володіння, діяльність.

© Кравченко А., 2020

ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2020. № 1 69

Кравченко А. Экзистенция свободы личности в парадигме этоса собственности. Исследована проблема собственности как условия развития цивилизации и свободы человека. Установлено, что право собственности делает человека ответственным за свои действия в сфере социально-экономической, политической и культурной деятельности, а общество, основанное на частной собственности, движется по пути институционализации справедливости. Доказано, что собственность существует в единстве с основными характеристиками жизни человека – правом, политикой, экономикой, через которые происходит процесс осознания человеком своего "Я" в отношении к другим.

Ключевые слова: собственность, право, свобода, личность, экзистенция, владение, деятельность.

Постановка проблеми. Життя кожної людини у всіх його проявах пов'язане з власністю. Вона є тим своїм (моїм), яким володіє людина, складаючи частину її самості, екзистенції і свободи. Матеріальні та культурні блага, які дає власність, є умовою становлення людини як особистості. Не можна уявити гідне життя без власності у всіх її формах – від колективної до приватної. Володіння власністю створює колосальні стимули для людини, наповнює її діяльність енергією. Забезпечують володіння власністю інституціональні структури політичної влади і права. Водночас, проблема власності є насамперед проблемою статусу людини. Право – це захист від держави, а власність – могутня сила проти державної влади. В суспільстві, яке поважає і захищає власність, право власності захищає слабких від сильних. Інститут приватної власності відіграє ключову роль у встановленні справедливості в суспільстві. Але наскільки це відповідає реаліям сучасного суспільства та впливу власності на людину?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми власності актуалізується з розвитком нових соціально-економічних трансформацій XVII–XVIII ст. у філософії Дж. Локка, Д. Юма, поглиблюється в економічних роздумах А. Сміта, Ж.-П. Прудона, К. Маркса, Дж. Мілля у XIX ст. та переосмислюється через економічні виклики XX ст. у контексті економічної власності та її співвідношенні зі свободою у працях А. Алчяна, Г. Демсеца, Т. Бетелла, Р. Коуза, Р. Пайпса [1–4].

Останні публікації як зарубіжних, так і вітчизняних вчених аналізують проблеми співвідношення власності та свободи особистості у філософсько-економічному дискурсі, розглядаючи питання трансформації економічних теорій XXI ст. та розвитку сучасної філософсько-економічної думки – В. Базилевич, В. Ільїн, Т. Гайдай, О. Нестеренко [5; 6], конкурентні наслідки суспільної власності – М. Бакус, К. Кондон, М. Сілкінсон [7], соціально-економічні, правові та психологічні чинники свободи та свободи волі – С. Бутенко, М. Бондарчук, А. Малє, М. Петренко, Г. Фельдман, В. Чернобровкіна [8–13].

Окреме місце займають дослідження інтелектуальної власності в працях українських науковців Г. Андрощука, Л. Работягової, В. Панкевича, І. Білоус, В. Омеляненка, Є. Нагорного, А. Сухоставця, Г. Уманців, І. Мартинів [14–16] та ін.

Враховуючи важливість філософсько-економічного і соціально-філософського аналізу проблеми власності на сучасному етапі розвитку інституту приватної власності, особливої актуальності набуває питання її співвідношення з соціальною справедливістю і правом особистості на екзистенційну самобутність. Необхідність дослідження цієї проблематики актуалізує думка сучасних вчених, що "нестабільне зовнішнє середовище, несприятливі ринкові умови та посилення глобальної конкуренції потребують розробки нових технологій управління для подолання непропорційності функціонування економічних систем" [17, с. 165]. Ці проблеми потребують не лише економічного, а й соціально-філософського осмислення.

Метою статті є висвітлення результатів дослідження впливу інституту приватної власності в парадигмі морально-етичних і правових норм організації життя суспільства на засадах рівності, соціальної справедливості в умовах ринкової економіки, яка в глобальному світі є головним чинником зміни цінностей та екзистенції самобутності людини.

Матеріали та методи. Дослідження ґрунтується на структурно-функціональному, парадигмальному підходах, методі деконструкції, принципах історизму, неklasичної раціональності та критичної рефлексії.

Результати дослідження. Історія засвідчує, що ніколи не існувало суспільства, яке не знало норм і правил володіння власністю. Кожна економічна і політична теорія вирішувала ключову проблему – проблему власності. У найбільш важливих працях з економічної теорії (через надзвичайно високу повагу до власності), починаючи з А. Сміта, вважалося зайвим її захищати: приватна власність була "священною". До того часу, коли власність стала об'єктом критики (до середини ХІХ ст.), філософи та економісти майже нічого не писали в її захист.

Разом з тим інститут власності, особливо в її приватній формі, відіграє ключову роль у встановленні соціальної справедливості в суспільстві. Це один з головних аргументів на користь власності, яка забезпечує результат – люди на практиці дізнаються про наслідки своїх дій. Фактично власність оберігає людину від негативних вчинків. Суспільство, засноване на приватній власності, рухається до "інституціалізації справедливості, – вважає представник філософії економіки Дж. Уілсон – власність є найсильніша протидія для безмежного егоїзму"* [18, с. 47].

Як показує досвід розвитку цивілізації, у суспільстві, заснованому на приватній власності, блага можна або добровільно виміняти або створити наполегливою працею. Поки держава захищає права власності, блага неможливо забрати грубою силою. Більше того, суспільство, правові інститути якого підтримують створення різних форм матеріального багатства, являє собою меншу загрозу багатству конкретних індивідів. Крім того, "приватна власність, – з точки зору Т. Бетелла, – дає змогу країні достатньо розбагатіти для того, щоб захиститися від агресивних сусідів, що знижує ймовірність конфліктів" [2, с. 22].

---

* Усі цитати з іншомовних джерел наводяться в перекладі автора статті.

І навпаки: відсутність власності, як засвідчує історична практика, породжує несприйняття напрацьованих світовою культурою цінностей. Крім того, наявність власності підвищує цінність життя, надає йому мету і доцільність. За відсутності приватної власності держава, загрожуючи голодною смертю, може досягти абсолютного підкорення своїх громадян. Власне, це і трапилося після захоплення більшовиками влади в 1917 р., коли вона була централізована, а власність – націоналізована, що привело до трагічних наслідків у розвитку нашої держави. В централізованій плановій економіці країн комуністичного блоку більшість людей перетворилися, по суті, в "бездумне знаряддя" [2, с. 22].

Там, де експериментів з ліквідації приватної власності не відбувалося, держава децентралізувала владу, що одночасно захищало від сваволі й насильства. "Децентралізація політичного й економічного життя стала трампліном для національних держав і для капіталізму, – зазначає Н. Фергюсон, – а верховенство права як спосіб захисту власників і мирного вирішення майнових суперечок, що лягло в основу найбільш усталеної форми представницького правління" [19, с. 44]. В її парадигмі власність дає змогу складати плани на життя, визначати його смисл і мету. Вона надає безумовну свободу дії у рамках автономної, індивідуальної сфери. Людина не тільки одержує можливість моделювати стратегії життя, але й змушена це робити, адже в іншому випадку може позбутися перспективи досягнути належного соціального статусу в суспільстві.

В умовах сучасної України, в якій ще залишилися рудименти "колективної свідомості", потрібно розуміти, що володіння власністю створює той тип культури, в якій формується "Я" людини. Власність – це своє, це те, що належить мені. Людина ніколи і нічому не належить так, як своєму в тому смислі, що вона зайнята своєю справою, живе своїм розумом, знає свої можливості. Своє вказує на володіння, причому не тільки майном, але й собою. Тобто своє означає смисл людини як особистості, її екзистенційну сутність, світ її переживань, мрій, очікувань. Своє поступово вбирає в себе світ, потім державу, потім суспільство, сім'ю, потім близьке за внутрішньою спорідненістю. Усі ці факти і фактори реальності залучені в проблематику власності. Своє постає вітальною, живильною енергією, яка не відкрита для логічного аналізу й усвідомлення. Звідси жорстокість боротьби за власність. Досвід показує, що ця боротьба, як правило, далека від "моралі й інтелектуальної оцінки" [20, с. 185–186].

Історія становлення інституту власності є історією становлення культури осмислення себе як особистості. "Поняття власності може ґрунтуватися тільки на понятті особистості. Коли виникає поняття власності, воно неминуче і незмінно виникає у всій своїй повноті. Як тільки індивід усвідомить своє "Я", свою здатність насолоджуватися, страждати, діяти,

---

він неминуче переконається також у тому, що це "Я" є абсолютним власником тіла, яке воно наділяє душею, надає сил і здібностей" [20, с. 187]. Власність обумовлена природним існуванням людини, для якої доцільною є належність своїх (моїх) речей у просторі та часі її життя.

Аналіз історії розвитку цивілізації показує, що власність може існувати в її єдності з основними характеристиками життя людини – правом, політикою, економікою. Саме через них відбувається усвідомлення людиною свого "Я", її розуму, як способу самовизначення відносно інших індивідів. Уже в архаїчних суспільствах, які були організовані на родоплемінних принципах, що формувало їх етнічно-ментальні, культурні ознаки, можна говорити про наявність власності. Суб'єктами майнових відносин у них виступали не окремі індивіди, а сім'ї, клани, релігійно-господарські колективи, об'єднані культом спільних предків. Останній і був тим своїм, на базі якого формувалися культурні архетипи. А на їх основі "формувалося відношення до власності, яка, в свою чергу, формувала певний тип особистості" [20, с. 130].

Власність – це спосіб і форма становлення свободи особистості, хоча і не єдина. Власність, що є частиною особистості, "не мислиться без неї" (Аристотель), звичайно, набуває і властивостей людини. "Власність за своєю природою є началом духовним, а не матеріальним", – говорив М. Бердяєв [21, с. 304], який завжди відстоював пріоритет етосу духовного в людині. Поняття власності "само по собі більше належить до сфери права, моральності й психології, ніж до сфери відносин господарських. Невід'ємна основа власності, як справедливо визначають усі видатні філософи нових часів, полягає в самій сутності людської особистості" [22, с. 430], – писав В. Соловйов.

В історії культури мислення з давніх часів власність пов'язувалася з природою людини, далекою від досконалості. "Як було б чудово якби ми були досконалими істотами, які могли б жити без правил, кордонів і угод про власність. Але поки цього не трапилося – власність ніщо не може замінити" [2, с. 27]. Філософи і поети мріяли про повернення до Золотого віку, до Едему, до гріхопадіння, коли не було власності, і всі люди жили в мирі та злагоді. Була гармонія, і не було власності. Ж.-Ж. Руссо висунув ідею про повернення до стародавності, коли люди не знали, що таке "моє", і все було "спільним" [23].

Однак поряд з цією ідеєю в епоху Нового часу формується думка про вдосконалення людської природи, що применшило б жадобу привласнення. На думку Дж. Локка, "вилучення частини того, що є спільним, і вилучення його зі стану, в якому його залишила природа, започатковують власність" [24, с. 278]. Тому найважливішим засобом привласнення благ мислитель вважав їх поєднання з людською працею. В цьому і полягала суть ідеї суспільного прогресу.

Одночасно в цей період ряд мислителів починають висловлювати сумніви стосовно справедливості володіння приватною власністю. З'явилася ідея, що ліквідація власності приведе до удосконалення природи людини. В результаті "виникає перспектива перебудувати суспільство

на зовсім нових основах і виховати нову людину. Надія на майбутнє замінила поетичну мрію про минуле. На місце ностальгії прийшов оптимізм" [2, с. 28], який і породив великі утопії XIX ст., що зумовили суперечності та трагедії XX ст.

Таким чином, власність пов'язана з природою людини, і, як показує соціокультурний досвід, насамперед з природою культурною, тобто з її розумом, психологією, екзистенцією. А це внутрішні, ментальні характеристики, що не підлягають, як виявилось, швидким змінам.

Власність є умовою самореалізації людини, що вимагає певного соціально-культурного простору. Проте головне полягає в тому, щоб цей простір був своїм, зрозумілим, вільним для власної діяльності. Адже стати собою можна тільки у своєму: для повноти життя замало "себе", необхідно "мати своє" (В. Соловйов). Іншими словами, потрібно увійти в соціально-економічний простір, в якому домігантою є вигода, конкурентна боротьба, практицизм, утилітарна мораль. Західна Європа "обігнала" всі інші країни світу тому, що "її політика й економіка були більшою мірою конкурентними", – зазначає Н. Фергюсон [19, с. 45].

У цьому контексті можна говорити про індивідуальні особливості освоєння соціально-економічного простору, які і визначають спосіб відношення до нього. На основі цього відношення формуються як мінімум два способи діяльності, або типи ментальності, які видатний німецький філософ і економіст В. Зомбарт назвав "духом підприємництва" і "духом міщанства". На початку свого становлення, з часу формування європейської цивілізації, вони виявляють різні психолого-ментальні тенденції через відношення до власності. "Якщо підприємницький дух проявляв свою дію переважно в середовищі пануючого прошарку і прийняв завдяки цьому насильницький відтінок, то з часом в більш широких народних масах розповсюджується прагнення іншим шляхом, за допомогою підприємницьких заходів добувати гроші: без застосування насильства, мирним шляхом домовленостей. І тут виникає розуміння того, що в цьому започаткуванні велику "службу" може відіграти прояв духу економії, духу, який зберігає і веде рахунок" [25, с. 352].

"Дух підприємництва" містить у собі раціональну організацію виробництва, енергію для діяльності з одержання прибутку, вигоди, що є умовою власності в широкому сенсі слова. В спрямованості на одержання прибутку капіталістичним підприємством знаходяться іманентні його природі тенденції і шляхи, які ведуть до отримання розвитку "безмежного і нескінченного прибутку". Причиною до розвитку цих тенденцій стали: "Наука про природу, яка зробила можливою сучасну техніку; створена духом наживи біржа, яка відкрила безмежні можливості для капіталістичного прибутку; зміна акцентів у християнській релігії – з традиційної на утилітарну мораль; прагнення до прискорення обороту капіталу, що здешевлює продукт і збільшує прибуток", – зазначає В. Зомбарт [25, с. 353].

У результаті свого ствердження "дух підприємництва" постає рушійною силою становлення нової соціальної орієнтації, в якій культура володіння, культура боротьби за своє набуває тотального характеру.

Для його впорядкування створюється правове забезпечення. У ХХ ст. увійшло в традицію визначати власність як "пучок прав": *володіння*, тобто виключного особистого контролю над власністю; *користування*, тобто застосування корисних властивостей власності для себе; *управління*, тобто права вирішувати, хто і як буде забезпечувати використання власності; на *прибуток*, тобто права володіти результатами від використання власності; *суверена*, тобто права на відчуження, споживання, зміну або знищення власності; на *передачу власності у спадщину*; на *безстрокове володіння власністю*; на *існування процедур та інститутів*, які забезпечують встановлення порушених прав володіння власністю [20, с. 207].

Право володіння власністю не означає обмеження свободи, без якої неможливе формування підприємницької енергії на одержання прибутку, на основі якого формується інститут власності. В цьому плані всі переваги має приватна власність, яка виникає на основі принципів свободи, тобто вільної підприємницької діяльності. Але ця свобода – це сваволя, що здійснюється в межах певного порядку, який Ф. фон Гаск назвав "спонтанним". На його думку, сукупність норм та інститутів формують і підтримують основу соціального порядку, але сам він не є породженням свідомої волі і не підлягає цілеспрямованому регулюванню. Цей "розширений або спонтанний" порядок виник еволюційним шляхом і є необхідним для досягнення сукупності різноманітних цілей, якими керуються індивіди. Але від існування цього порядку залежить "добробут суспільства, у тому числі гарантії найважливішої цінності ринкового суспільства – свободи" [26, с. 127]. Саме вона є основою і запорукою власності у її найбільш відповідній ліберальному суспільству формі – приватній.

Таким чином, одною з головних умов розвитку приватної власності є реальна свобода підприємництва як умова продуктивної виробничої діяльності. Приватний сектор не повинен мати жодних заборон для підприємницької діяльності. Ціни укладаються за умови свободи домовленості покупця і продавця, свободи зовнішньоторгової діяльності, купівлі-продажу майна, об'єктів власності, кредитування зі сплатою відсотка, найму робочої сили, фінансових інвестицій у будь-які, передусім приватні, підприємства. Це те соціально-економічне середовище, інтелектуально-раціональна ділова атмосфера, яка необхідна для розвитку власності у її приватні форми, індивідуальної діяльності, на основі якої формується менталітет ділової людини, її економічно орієнтоване мислення. Воно, в свою чергу, є "результатом психологічних особливостей прагнення до володіння власністю як одного з найбільш важливих почуттів людини", – вважає Р. Пайпс [27, с. 342]. Це почуття є одним із значущих психологічних, ментальних, екзистенційних аспектів власності. І водночас – умовою свободи особистості в умовах ринкового суспільства.

Власність у широкому смислі слова включає не лише матеріальні речі, але й "життя, свободу і майно" (Дж. Локк) кожної людини, – "єдине знайдене людьми вирішення проблеми суміщення особистої свободи з відсутністю конфліктів. Закон, свобода і власність – це нероздільна трійця", – підкреслював Ф. Гаєк [26, с. 126]. Сьогодні неможливо заперечувати факт того, що визнання власності стало умовою розвитку цивілізації. Тільки на основі власності виникає і стверджується порядок, якому суспільство і людина зобов'язані як своїм матеріальним багатством, так і культурними досягненнями.

Особливу роль у формуванні відносин власності дедалі більше відіграє інтелектуальна власність. Науковці звертають значну увагу на проблеми правового, економічного, етичного регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності та зазначають, що "одним з найбільш характерних явищ ХХІ ст. є інтелектуалізація світової торгівлі, тобто зростання частки "інтелектуального" компонента в товарах і послугах. Права інтелектуальної власності вже давно є важливим елементом економічного розвитку та об'єктом національної безпеки в розвинених країнах" [15, с. 123].

Однак в еру Четвертої промислової революції, коли поява штучного інтелекту стає реальністю, питання інтелектуальної власності набуває нового змістового значення з точки зору філософської антропології. Адже "більшість традиційних функцій людини у виробництві та повсякденному житті делеговані системам штучного інтелекту, роботам і т. п." [28, с. 124]. Людиновимірною значущістю інтелектуальної власності потребує нових підходів до її вимірювання, оцінки, визначення прав на власність. Постає питання, чи не призведе розвиток штучного інтелекту до втрати людського контролю над цим процесом, адже "логіка прибутку та витрат не передбачає етичної перевірки технологічних нововведень" [28, с. 126], а відтак може призвести до загрози втрати екзистенційної свободи особистості. Дослідження становлення нового соціокультурного простору на фоні сучасних викликів щодо формування інтелектуальної власності стосовно співвідношення людського та штучного інтелекту потребує подальших наукових пошуків.

Висновки. Сутність людини в соціокультурному світі визначається рівнем розвитку її "Я", яке має повноту буття тоді, коли включає в себе володіння всіма сферами соціального. Володіти – означає мати своє, яке вбирає в себе екзистенційно близьке, являє собою увесь світ. Власність виступає важливим стимулом розвитку як суспільства, так і особистості. Ефективність економічного і соціально-культурного життя обумовлена наявністю в ньому (або відсутністю) приватної власності. З часів античності власність була пов'язана з інститутом права. Єдиний шлях до створення сильного правопорядку й ефективної економіки – в підтримці і розвитку інституту приватної власності. В прагненні удосконалити принципи особистої свободи можна виходити тільки зі встановленої системи правил, які слугують основою чинного порядку, який підтримується інститутом власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alchian, A. A., & Demsetz, H. (1973). The Property Right Paradigm. *The Journal of Economic History*. (Vol. 33), 1, March, (pp. 16-27).
2. Бетелл, Т. (2008). *Собственность и процветание*. Moscow: ИРИСЭН.
3. Coase, R. E. (1988). The nature of the firm: influence. *Journal of Law, Economics, and Organization*, 4, 33-48.
4. Pipes, Richard (1999). *Property and Freedom*. New York: Alfred A. Knopf.
5. Базилевич, В. Д., Гайдай, Т. В., Нестеренко, О. П. Актуальний дискурс економічної науки: парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI століття. *Економічна теорія*. 2018. № 1. С. 95-113.
6. Базилевич, В. Д., Ильин, В. В. (2015). *Экономико-философская мысль современного мира*. Київ: Знання.
7. Backus, Matthew, Christopher, Conlon, & Michael, Sinkinson (2019). The Common Ownership Hypothesis: Theory and Evidence. Retrieved from https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/02/ES_20190205_Common-Ownership.pdf.
8. Бутенко, С. Розвиток концепту "власність": філософсько-психологічний аспект. *Юридична психологія*. 2017. №1. С. 48-58.
9. Бондарчук, М. М. Єдність свободи та відповідальності у філософсько-правовій ретроспективі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 31. Т. 3. С. 136-139). Серія "Право".
10. Alfred, R. (2017). *Mele, Aspects of Agency: Decisions, Abilities, Explanations, and Free Will*: Oxford University Press.
11. Петренко, М. О. Філософія свободи в контексті проблеми людської гідності. *Науковий вісник*. 2017. Вип. 49. С. 142-156. Серія "Філософія".
12. Feldman, G. (2017). Making sense of agency: Belief in free will as a unique and important construct. *Social and Personality Psychology Compass*, 11(1). Article e12293. DOI: 10.1111/spc3.12293.
13. Чернобровкіна В. А. Внутрішня свобода особистості: досвід психологічного дослідження. *Наукові записки НаУКМА*. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2015. Т. 175. С. 47-52.
14. Андрощук Г. О., Работягова Л. І. Міжнародна система охорони інтелектуальної власності: організаційно-правові засади: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ інтелект. власності. Київ: Інтерсервіс, 2017. 125 с.
15. Pankevych, V., Bilous, I., Omelyanenko, V., Nagorny, Y., & Sukhostavets, A. (2019). The world market of intellectual property objects and interests of national security of countries. *Journal of Security and Sustainability*. (Vol. 9(1), (pp. 123-137).
16. Уманців Г., Мартинів І. Глобальний вимір розвитку інтелектуальної власності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 2. С. 86-99. DOI: 10.31617/zt.knute.2019(103)09
17. Okhrimenko, A., Boiko, M., Bosovska, M., Melnychenko, S., & Poltavska, O. (2019). Multisubject governance of the national tourism system. *Problems and Perspectives in Management*. (Vol. 17). Issue 2. (pp. 165-176).
18. Wilson, J. Q. (1997). A Cure for Selfishness. *Wall Street Journal*. March 26, URL: <https://www.wsj.com/articles/SB859326095237603000>.
19. Фергюсон Н. Цивилизация: чем Запад отличается от остального мира. М.: АСТ: CORPUS, 2014. 544 с.
20. Базилевич В. Д., Ильин В. В. Интеллектуальная собственность: креативы метафизического пошуку. Київ: Знання, 2008. 687 с.

21. Бердяев Н. А. Философия неравенства. Судьба России. М.: ЭКСМО-ПРЕСС; Харьков: Фолио, 2001. С. 479-730.
22. Соловьев В. С. Оправдание добра. Сочинения: В 2 т. М.: Мысль, 1988. Т. 1. С. 47-548.
23. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права; укр. пер. з фр. та ком. О. Хома. Київ: Port-Royal, 2001. 349 с.
24. Локк Дж. Сочинения в 3-х т. Т. 3. М.: Мысль, 1988. С. 137-405.
25. Зомбарт В. Буржуа. Евреи и хозяйственная жизнь. М.: Айрис-пресс, 2004. 624 с.
26. Хайек Ф. А. Право, законодательство и свобода: Современное понимание либеральных принципов справедливости и политики. М.: ИРИСЭН, 2006. 644 с.
27. Pipes, Richard. (1990). *The Russian Revolution 1899-1919*. Collins Harvill, London, 944 p.
28. Kravchenko, A., Kuzymenko, I. The Forth Industrial Revolution: New Paradigm of Society Development or Posthumanist Manifesto. *Philosophy and Cosmology*. (Vol. 22), 2019. P. 121-128.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2019.

Kravchenko A. Existence of Person's Freedom in the Paradigm of Property Ethos.

Background. Human life is associated with the property, which is part of his or her existence and freedom. The material and cultural benefits, which are based on the property, are the conditions for self-formation. Property ownership provides institutional structures of political power and rights. The Institute of Private Property plays a key role in promotion of social justice.

The analysis of recent research and publications. The research of the problem of property is actualized in the studies of Modern philosophers and economists. At present, the foundations of the property institute are explored in the context of psychology, philosophy of economics, ethics, and existential anthropology.

The aim. Today, the question of the relation between property and social justice and the right of the individual to existential identity becomes especially important.

Materials and methods. The research is based on structural-functional, paradigmatic approaches, deconstruction method, principles of historicism, non-classical rationality and critical reflection.

Results. In the history of society, every economic, political, philosophical theory solved the problem of property. Property institute plays a key role in developing social justice in people's lives. Property is a guarantee of freedom of activity within the individual sphere. Establishment of a property institute is a story of human understanding of themselves as individuals. Property as a condition of self-realization requires a socio-cultural space, free for individual activity. Property exists under the conditions of legal security, which guarantees the order and welfare of society. Property, law and freedom are inseparable.

Conclusion. The essence of human in the social world is determined by the level of development of his or her "Self". Property is an important impetus for the development of society and man. The private property institute is a condition for creating law and order and an efficient economy. Owning a property absorbs the existence of being in the world.

Keywords: property, right, freedom, personality, existence, possession, activity.

REFERENCES

1. Alchian, A. A., & Demsetz, H. (1973). The Property Right Paradigm. *The Journal of Economic History*. (Vol. 33), 1, March, (pp. 16-27) [in English].
2. Betell, T. (2008). *Sobstvennost' i процветание [Ownership and prosperity]*. Moscow: IRISJeN [in Russian].
3. Coase, R. E. (1988). The nature of the firm: influence. *Journal of Law, Economics, and Organization*, 4, 33-48 [in English].

4. Pipes, Richard (1999). *Property and Freedom*. New York: Alfred A. Knopf [in English].
5. Bazylevych, V. D., Gajdaj, T. V., & Nesterenko, O. P. (2018). Aktual'nyj dyskurs ekonomichnoi nauky: paradygmal'ni zrushennja v ekonomichnij teorii' XXI stolittja [The current discourse of economic science: paradigm shifts in the economic theory of the 21st century]. *Ekonomichna teorija – Economic theory, 1*, 95-113 [in Ukrainian].
6. Bazilevich, V. D., & Il'in, V. V. (2015). *Jekonomiko-filosofskaja mysl' sovremennogo mira [The economic and philosophical thought of the modern world]*. Kyiv: Znannja [in Russian].
7. Backus, Matthew, Christopher, Conlon, & Michael, Sinkinson (2019). The Common Ownership Hypothesis: Theory and Evidence. Retrieved from https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/02/ES_20190205_Common-Ownership.pdf [in English].
8. Butenko, S. (2017). Rozvytok konceptu "vlasnist'": filosofsk'ko-psyhologichnyj aspekt [The development of the concept of "property": philosophical and psychological aspect]. *Jurydychna psihologija – Legal psychology, 1*, 48-58 [in Ukrainian].
9. Bondarchuk, M. M. (2015). Jednist' svobody ta vidpovidal'nosti u filosofsk'ko-pravovij retrospektyvi [The unity of freedom and responsibility in a philosophical and legal perspective]. *Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo nacional'nogo universytetu – The Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*. (Vol. 3), (pp. 136-139). Ser. Pravo [in Ukrainian].
10. Alfred, R. (2017). *Mele, Aspects of Agency: Decisions, Abilities, Explanations, and Free Will*: Oxford University Press [in English].
11. Petrenko, M. O. (2017). Filosofija svobody v konteksti problemy ljuds'koi' gidnosti [The philosophy of freedom in the context of the problem of human dignity]. *Naukovyj visnyk – Scientific Bulletin*. (Vol. 49), (pp. 142-156). Ser. Filosofija [in Ukrainian].
12. Feldman, G. (2017). Making sense of agency: Belief in free will as a unique and important construct. *Social and Personality Psychology Compass, 11*(1). Article e12293. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/spc3.12293> [in English].
13. Chernobrovkina, V. A. (2015). Vnutrishnja svoboda osobystosti: dosvid psihologichnogo doslidzhennja [Internal personality freedom: the experience of psychological research]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Pedagogichni, psihologichni nauky ta social'na robota – NaUKMA scientific notes. Pedagogical, psychological sciences and social work*. (Vol. 175), (pp. 47-52) [in Ukrainian].
14. Androshhuk, G. O., & Rabotjagova, L. I. (2017). *Mizhnarodna systema ohorony intelektual'noi' vlasnosti: organizacijno-pravovi zasady [NaUKMA scientific notes. Pedagogical, psychological sciences and social work]*. Kyiv: Interservis [in Ukrainian].
15. Pankevych, V., Bilous, I., Omelyanenko, V., Nagorny, Y., & Sukhostavets, A. (2019). The world market of intellectual property objects and interests of national security of countries. *Journal of Security and Sustainability*. (Vol. 9(1)). (pp. 123-137) [in English].
16. Umanciv, G., & Martyniv, I. (2019). Global'nyj vymir rozvytku intelektual'noi' vlasnosti [The global dimension of intellectual property development]. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law, 2*, 86-99. DOI: 10.31617/zt.knute.2019(103)09 [in Ukrainian].
17. Okhrimenko, A., Boiko, M., Bosovska, M., Melnychenko, S., & Poltavska, O. (2019). Multisubject governance of the national tourism system. *Problems and Perspectives in Management*. (Vol. 17). Issue 2. (pp. 165-176) [in English].
18. Wilson, J. Q. (1997). A Cure for Selfishness. *Wall Street Journal*. March 26. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/SB859326095237603000> [in English].
19. Fergjuson, N. (2014). *Civilizacija: chem Zapad otlichaetsja ot ostal'nogo mira [Civilization: how the West differs from the rest of the world]*. Moscow: AST: CORPUS [in Russian].
20. Bazylevych V. D., & Il'i'n V. V. (2008). *Intelektual'na vlasnist': kreatyvy metafizychnogo poshuku [Intellectual property: metaphysical search creatives]*. Kyiv: Znannja [in Ukrainian].
21. Berdjaev, N. A. (2001). *Filosofija neravenstva. Sud'ba Rossii [The philosophy of inequality. The fate of Russia]*. Moscow: JeKSMO-PRESS; Har'kov: Folio [in Russian].
22. Solov'ev, V. S. (1988). *Opravdanie dobra [Justification for the good]*. Sochinenija. (Vol.1). Moscow: Mysl' [in Russian].

-
23. Russo, Zh.-Zh. (2001). *Pro suspil'nu ugodu, abo Pryncypy politychnogo prava [On social agreement, or Principles of political law]*; ukr. per. z fr. ta kom. O. Homa. Kyiv: Port-Royal [in Ukrainian].
  24. Lokk, Dzh. (1988). *Sochinenija [Works]*. (Vol. 3). Moscow: Mysl' [in Russian].
  25. Zombart, V. (2004). *Burzhua. Evrei i hozhajstvennaja zhizn' [Bourgeois. Jews and economic life]*. Moscow: Ajris-press [in Russian].
  26. Hajek, F. A. (2006). *Pravo, zakonodatel'stvo i svoboda: Sovremennoe ponimanie liberal'nyh principov spravedlivosti i politiki [Law, legislation and freedom: A modern understanding of the liberal principles of justice and politics]*. Moscow: IRISJeN [in Russian].
  27. Pipes, Richard. (1990). *The Russian Revolution 1899-1919*. Collins Harvill, London, 944 p. [in English].
  28. Kravchenko, A., & Kyzymenko, I. (2019). The Forth Industrial Revolution: New Paradigm of Society Development or Posthumanist Manifesto. *Philosophy and Cosmology*. (Vol. 22), (pp. 121-128) [in English].

UDC 111.32

DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(129\)07](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(129)07)

BOICHENKO Mykhailo,
DSc (Philosophy), Professor,
Professor at the Department of Theoretical
and Practical Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Volodymyrska Street, 60, Kyiv, 01033, Ukraine

E-mail: boychenko_m@univ.net.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1404-180X>

BOICHENKO Nataliia,
DSc (Philosophy), Professor,
Professor at the Department of Philosophy,
Shupyk National Medical Academy
of Postgraduate Education.
Dorohozhytska Str., 9, Kyiv, 04112, Ukraine

E-mail: n_boychenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8793-7776>

SHEVCHENKO Zoia,

PhD (Philosophy), Docent, Associate Professor
at the Department of Philosophy and Religious Studies,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.
81 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, 18031, Ukraine

E-mail: shevchenko.zoe@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9980-4372>

THE ETHICAL AND ECONOMIC CONDITIONS OF HUMAN BIRTH AS A PHILOSOPHICAL PROBLEM

The basic economic and ethical arguments in favor of proper treatment of human birth are considered. It has been analyzed that ethics should be widely considered when defining goals and means of economic behavior. It has been argued that utilitarianism as an ethical position should be limited in practice, but bioethics should be more widely used in determining the motivation for economic behavior.

Keywords: human birth, ethics, economics, causes and effects, values, rational choice.

© Boichenko M., Boichenko N., Shevchenko Z., 2020

80

 ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2020. № 1